Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2014–2015

34 175 EU-mededeling: strategisch kader voor de Europese Energie Unie (EEU) – COM(2015)80[1]

B

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken[2] hebben kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie inzake het Strategisch kader voor de Europese Energie-Unie (EEU), welke op 25 februari jl. is gepubliceerd (COM(2015) 80).
Naar aanleiding hiervan is op 13 maart 2015 een brief gestuurd aan de Minister van Economische Zaken.

De Minister heeft op 15 april 2015 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer

[1] Zie dossier E150004 op www.europapoort.nl.

[2] Samenstelling:
Holdijk (SGP), Kneppers-Heijnert (VVD) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Sylvester (PvdA), Essers (CDA) Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Elzinga (SP), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Reuten (SP), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Hoekstra (CDA), Van Boxtel (D66), Backer (D66), Vos (GL), De Lange (OSF), Schrijver (PvdA), Postema (PvdA), Vlietstra (PvdA) (*vice-voorzitter*), Van Strien (PVV), Faber-van de Klashorst (PVV), Ester (CU), Bröcker (VVD), Beckers (VVD), Van Beek (PVV), Gerkens (SP), Koning (PvdA)

kst-34175-B
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Minister van Economische Zaken

Den Haag, 13 maart 2015

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie inzake het Strategisch kader voor de Europese Energie-Unie (EEU), welke op 25 februari jl. is gepubliceerd (COM(2015) 80), hierna de mededeling. De mededeling geeft de leden van de fracties van de PvdA, van D66 en van GroenLinks aanleiding tot het maken van de volgende opmerkgingen en tot het stellen van de volgende vragen. De leden van de SP-fractie sluiten zich aan bij de vragen van de leden van de GroenLinks-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling, van uw brief van 12 februari 2015 aan de Tweede Kamer[3] en van de brief van de Staatssecretaris van I&M van 24 februari 2014 aan de Tweede Kamer[4]. Uit beide brieven blijkt dat de regering de nadere, concrete uitwerking van het strategisch kader zal afwachten. Deze leden willen de regering op dit moment alvast de volgende vragen stellen, vooruitlopend op de verdere behandeling van het strategisch kader en blijven graag op de hoogte van de vervolgstappen en de vervolgprocedure.

In uw brief van 12 februari jl. wordt het mogelijke voordeel van gemeenschappelijk inkopen naar onze mening onvoldoende belicht en afgewogen. Welke voordelen ziet de regering en waarom wegen deze voordelen minder zwaar, zo vragen deze leden.

De doelen van de EEU (verminderde energieafhankelijkheid, betaalbare energievoorziening en toekomstig klimaatbeleid) lijken deze leden een actieve overheidsbemoeienis op dit gebied te rechtvaardigen. Deelt de regering deze opvatting? En kunt u aangeven of in dat licht de marktwerking, zoals genoemd in uw brief van 12 februari 2015, al voldoende garantie biedt om voortvarend stappen te zetten voor het dichterbij brengen van deze doelen?

Deze leden missen de dimensie van de buitenlandse politiek van de uitwerking van een Energie Unie. Kunt u aangeven hoe de regering daarin positie kiest en waaruit deze bestaat?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de plannen van de Europese Commissie (Commissie) voor een Energie Unie. Zij hebben nog enkele vragen over de Nederlandse positie en de voortgang binnen dit dossier.

In de mededeling geeft de Commissie aan dat de huidige marktopzet en het huidige beleid in de Lidstaten niet de juiste stimulansen geven en onvoldoende voorspelbaarheid bieden voor potentiële investeerders op de duurzame energiemarkt. Geldt deze constatering ook voor Nederland,

---

[3] 21 501-33, nr. 525.
[4] 21 501-08, nr. 549.

zo vragen de leden van de D66-fractie. Zo ja, welke mogelijkheden ziet de regering om meer investeringen in de energieproductie uit hernieuwbare bronnen aan te trekken?

Aansluitend vragen de leden van de D66-fractie in hoeverre Nederland gebruik maakt van de gestandaardiseerde financieringsmodellen die de Commissie aanbiedt. Deze modellen kunnen de toegang tot bestaande financieringsbronnen vereenvoudigen. Ziet de regering de toepassing van deze financieringsmodellen als een goede manier om meer investeringen mogelijk te maken?

De Europese Unie (EU) kent een sterke invoerafhankelijkheid op het gebied van olie. De Commissie stelt dat er, ook in het kader van de mondiale klimaatuitdagingen, aanvullende maatregelen nodig zijn om het olieverbruik in de EU te verminderen. Deelt het kabinet deze noodzaak tot extra maatregelen? Zo ja, heeft het kabinet specifieke maatregelen voor ogen?

Daarnaast dringt de Commissie erop aan dat de Lidstaten het derde interne-energiemarktpakket volledig ten uitvoer leggen en handhaven. De leden van de D66-fractie zijn benieuwd naar de voortgang van Nederland binnen dit energiemarktpakket. In hoeverre is bijvoorbeeld de ontvlechting en de onafhankelijkheid van de regelgevende instanties doorgevoerd?

De Commissie zet een nieuwe strategie voor onderzoek en innovatie (O&I) centraal binnen de Energie Unie. Zij pleit voor een nieuwe Europese energie-O&I-aanpak die de omvorming van het energiesysteem kan versnellen. Bij het opstellen van een dergelijke aanpak zullen alle lidstaten betrokken worden. Welke prioriteiten heeft Nederland binnen het opstellen van een nieuwe strategie voor O&I?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie, mede namens de leden van de SP-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie voor een Strategisch kader voor een Europese Energie Unie. Ook hebben ze kennis genomen van uw brief van 12 februari jl., en van de brief van de Staatssecretaris van I&M van 24 februari jl., beide aan de Tweede Kamer.

Het Strategisch Kader voor een EEU heeft als oogmerk het versterken van de energievoorzieningszekerheid van de EU en de aanpak van het klimaatvraagstuk. De EEU zet energie-efficiëntie op de eerste plaats, en stelt dat dit fundamenteel anders moet worden bekeken, namelijk als een energiebron op zichzelf, zodat energie-efficiëntie op voet van gelijkheid met de opwekking van energie kan concurreren. De leden van de GroenLinks-fractie missen concrete en nieuwe voorstellen waarmee deze andere positie van energie-efficiëntie waargemaakt zal worden. Ook wordt het doel voor energie-efficiëntie van 27% in 2030 niet aangescherpt. Deelt de regering de opvatting van deze leden dat meer en nieuwe maatregelen nodig zijn, aanvullend op de bestaande afspraken, om die fundamenteel andere positie van energie-efficiëntie te bewerkstelligen? Zal de regering zich inzetten voor extra maatregelen in Europees verband?

Een koolstofarmere energiemix is een van de pijlers van de EEU. De leden van de GroenLinks-fractie verwachten op dit onderdeel extra inzet voor duurzame energie. Ook op dit gebied ontbreken nieuwe maatregelen. Toch streeft de voorzitter van de Europese Commissie, de heer Juncker, naar behoud van de eerste plaats van Europa waar het duurzame energie

betreft. Deze leden vragen hoe deze ambitie verenigbaar is met het ontbreken van nieuwe maatregelen en extra inzet. Zij ontvangen graag de reactie van de regering hierop. Zal de regering zich hard maken voor extra inzet op duurzame energie in Europees verband? De leden van de GroenLinks-fractie missen voorstellen om het gebruik van kolen tegen te gaan. Wil de regering zich hier hard voor maken?

De Commissie pleit voor een strategie van «Waste to Energy», ofwel energiewinning uit de verbranding van afval. Tegelijkertijd heeft de Commissie de plannen voor versterking van de circulaire economie ingetrokken. Het plan voor wetgeving die recycling zou bevorderen, met onder meer een recyclingdoelstelling, is ingetrokken. De leden van de GroenLinks-fractie vrezen dat hiermee de inzet op het recyclen en bewerkstelligen van een circulaire economie van tafel zijn, en dat de inzet op afvalverbranding (dus niet recyclen) prioriteit krijgt. Deelt de regering deze analyse? Zal de regering zich hiertegen verzetten, en zich hard maken voor versterking van recycling en een circulaire economie?

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat de versterking van de energievoorzieningszekerheid voor een groot deel op gas is gericht, en op diversificatie van de landen die gas leveren. Niet alleen Rusland, maar ook bijvoorbeeld Turkmenistan en Azerbeidzjan, zouden gas aan de EU moeten leveren. Deze leden achten dit geen betrouwbaar en wenselijk alternatief. Zij vragen u aan te geven hoe de regering hier tegenaan kijkt.

In uw brief van 12 februari jl. geeft u aan dat Nederland geen voorstander is van gezamenlijke inkoopmechanismen, omdat dit de marktwerking zal verminderen. Acht de regering het, waar het de inkoop van gas betreft, niet van belang dat gezamenlijke inkoop door de EU wordt gedaan, zodat de verschillende lidstaten zich niet uit elkaar laten spelen door de contracten die de Russische regering bij voorkeur bilateraal afsluit?
Ook geeft u in deze brief aan dat marktpartijen primair verantwoordelijk zijn voor investeringen in de energie-infrastructuur en de financiering daarvan. Hoe kijkt de regering aan tegen het versneld aanleggen van een Europees «smart grid» met financiële steun vanuit de EU en de Lidstaten? Acht de regering het denkbaar dat dit «smart grid» tot stand komt zonder financiële ondersteuning van de EU en de Lidstaten?

De Commissie pleit voor technologisch leiderschap van de EU, ook op het gebied van nucleaire technologie. De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat de druk op ondersteuning van nucleaire energie toeneemt. Zo vragen Roemenië, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Polen, Tsjechië, Slowakije, Slovenië en Litouwen samen om financiële ondersteuning voor kerncentrales. Het Verenigd Koninkrijk heeft toestemming gekregen voor staatssteun aan een nieuwe kerncentrale, de Hinks. Is de regering bereid zich uit te spreken tegen financiële steun door Lidstaten en de EU aan nieuwe kerncentrales?

De leden van de GroenLinks-fractie vinden de uitwerking van de pijler «een koolstofarmere energiemix/economie» erg mager. Naast het gebrek aan extra inzet op duurzame energie en energie-efficiëntie, stellen de leden vast dat de Commissie wederom een beter functionerend ETS-systeem belooft, maar niet op korte termijn extra maatregelen neemt. Deze leden vragen de regering extra inzet voor een snellere verbetering van het functioneren van het ETS-systeem. Waarom is de regering niet bereid zich hard te maken voor aanpassingen al in 2017? Hoe langer er gewacht wordt, hoe groter het overschot aan uitstootrechten zal zijn. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zetten in op snelle start van het MSR. Is de regering bereid zich aan hun zijde te scharen? Wat is de opvatting van de regering over de zogenoemde «unallocated allowances»?

Schattingen variëren van 400 tot 900 miljoen euro. Is de regering het eens met deze leden dat deze geschrapt moeten worden, en niet in het MSR moeten worden geplaatst?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien uw antwoord met belangstelling tegemoet en ontvangen de antwoorden graag uiterlijk 10 april 2015.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
E.M. Kneppers-Heijnert

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2015

Op 13 maart 2015 hebben de leden van de fracties van de PvdA, van D66 en van GroenLinks van de vaste commissie voor Economische Zaken vragen gesteld over de Commissiemededeling Energie Unie (COM(2015)80). Hierbij zend ik uw Kamer de antwoorden op deze vragen.

Tevens wijs ik uw Kamer erop dat op 8 april 2015 een BNC-fiche[5] over de Commissiemededeling Energie Unie aan uw Kamer is gezonden door de Minister van Buitenlandse Zaken. In het BNC-fiche gaat het kabinet in op de Nederlandse positie ten aanzien van de voorstellen voor een Europese Energie Unie.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

[5] 22 112, GY

Bijlage 1

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie vinden dat in de brief van 12 februari jl. (Kamerstuk 21 501-33, nr. 525) het mogelijke voordeel van gemeenschappelijk inkopen onvoldoende is belicht en afgewogen en vroegen welke voordelen de regering ziet en waarom deze voordelen minder zwaar wegen.

In mijn brief van 12 februari jl. heb ik aangegeven dat juist een goed werkende interne energiemarkt met een daarbij passende energie-infrastructuur en een ambitieus klimaat- en energiebeleid voor 2030, de basis vormen voor de verbetering van de Europese energievoorzieningszekerheid. Een goed functionerende interne energiemarkt versterkt de onderhandelingspositie van de EU ten opzichte van derde landen.
In haar mededeling over de Energie Unie (COM(2015)80) van 25 februari jl. geeft de Europese Commissie aan dat zij opties zal onderzoeken voor vrijwillige vraagbundeling met het oog op de collectieve aankoop van aardgas in crisissituaties waarbij lidstaten sterk afhankelijk zijn van één leverancier. De Commissie geeft hierbij aan dat de regels van de Wereldhandelsorganisatie en de concurrentieregels van de EU volledig in acht worden genomen.
Met haar voornemen sluit de Commissie goed aan bij de bedenkingen die de regering had bij de oorspronkelijke ideeën over een gezamenlijke inkooporganisatie voor gas. Vooral de overeenstemming met de regels van de Wereldhandelsorganisatie en concurrentieregels van de EU is voor de regering van groot belang.
Overigens bestaat reeds de mogelijkheid om een beroep te doen op ondersteuning vanuit de Europese Commissie als Europese partijen over gascontracten onderhandelen met leveranciers van buiten de Europese Unie. In een beperkt aantal gevallen is dit ook door de Commissie gedaan.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de doelen van de Energie Unie een actieve overheidsbemoeienis rechtvaardigen of dat marktwerking al voldoende garantie biedt voor het dichterbij brengen van deze doelen.

Het kabinet heeft zich een volledig duurzame energievoorziening in 2050 in internationaal verband ten doel gesteld en wil dat de energievoorziening daarbij betaalbaar en betrouwbaar blijft. De transitie naar een duurzame energievoorziening in 2050 kan het best in Europees verband worden vormgegeven. Een goed werkende interne markt voor energie is wat mij betreft het belangrijkste middel om de transitie te faciliteren en tegelijkertijd de leveringszekerheid en de betaalbaarheid te borgen en daarmee de concurrentiekracht van de Unie te vergroten. Dat zou wat Nederland betreft de kern van de Energie Unie moeten zijn. De overheid stelt daarbij heldere kaders aan de markt in termen van marktregels en klimaatdoelen en stimuleert hiertoe onder meer de totstandkoming van infrastructuur en innovatie.

De leden van de PvdA-fractie vragen naar de positie van de regering ten aanzien van de dimensie van de buitenlandse politiek in de uitwerking van de Energie Unie.

In de mededeling over de Energie Unie spreekt de Commissie over het belang van diversificatie van bronnen, aanbieders en routes. Om de te sterke afhankelijkheid van één of enkele aanbieders te verminderen zullen de relaties met nieuwe aanbieders worden versterkt. In de mededeling spreekt de Commissie zich daarnaast uit voor een nieuw elan in de klimaat- en energiediplomatie. Nauwere samenwerking tussen de Hoge Vertegenwoordiger voor het buitenlands beleid en de lidstaten en spreken met één stem worden als een belangrijke actiepunten gezien. Versterking

van klimaat- en energiediplomatie is belangrijk om zowel de resultaten op klimaatgebied als op het gebied van de energievoorziening te realiseren. Het kabinet juicht het daarom toe dat de Commissie samen met de lidstaten een actieve agenda wil ontwikkelen ten behoeve van een goede energiesamenwerking met relevante landen buiten de EU. Ook heeft de Commissie aangegeven dat zij in het oog zal houden of internationale overeenkomsten geen bepalingen bevatten die schadelijk zijn voor de energievoorzieningszekerheid van de EU. Het kabinet kan zich vinden in dit voornemen, met dien verstande dat steeds een betrouwbaar handels- en investeringsklimaat voor marktpartijen geborgd moet zijn. Daarom dient de toetsing van overeenkomsten voor de aankoop van gas bij externe leveranciers door de Commissie plaats te vinden op basis van energiezekerheidsbepalingen die zijn vastgelegd in EU-regelgeving. Dan weten marktpartijen namelijk vooraf goed waar zij aan toe zijn.

Vragen van de leden van de D66-fractie

In de mededeling geeft de Commissie aan dat de huidige marktopzet en het huidige beleid in de Lidstaten niet de juiste stimulansen geven en onvoldoende voorspelbaarheid bieden voor potentiele investeerders op de duurzame energiemarkt. Geldt deze constatering ook voor Nederland, zo vragen de leden van de D66-fractie. Zo ja, welke mogelijkheden ziet de regering om meer investeringen in de energieproductie uit hernieuwbare bronnen aan te trekken?

Nee, deze constatering geldt niet voor Nederland. Er zijn geen signalen vanuit de markt dat de SDE+ onvoldoende zekerheid zou bieden voor potentiële investeerders in hernieuwbare energie. Nederland heeft met de SDE+ een stabiel subsidieregime voor de stimulering van hernieuwbare energie. De SDE+ wordt door andere lidstaten en de Europese Commissie als na te volgen voorbeeld van een betrouwbaar en kosteneffectief subsidieregime beschouwd.
Het huidige, Europese beleid voor duurzame energie met daarin verschillende, nationale subsidiesystemen kan leiden tot marktverstoring en subsidieconcurrentie. Om op de meest kosteneffectieve manier de Europese productie van hernieuwbare energie te vergroten, wil de Commissie de samenwerking tussen lidstaten bevorderen en de convergentie tussen nationale subsidiesystemen vergroten. Nederland moedigt deze initiatieven aan.

Aansluitend vragen de leden van de D66-fractie in hoeverre Nederland gebruik maakt van de gestandaardiseerde financieringsmodellen die de Commissie aanbiedt. Deze modellen kunnen de toegang tot bestaande financieringsbronnen vereenvoudigen. Ziet de regering de toepassingen van deze financieringsmodellen als een goede manier om meer investeringen mogelijk te maken?

In de mededeling geeft de Commissie aan dat zij specifiek voor de Europese structuurfondsen gestandaardiseerde financieringsmodellen aanbiedt. Voor energiebesparing in de gebouwde omgeving is dat het JESSICA-instrument. In de periode 2007–2013 heeft EFRO-programma Kansen voor West een JESSICA-pilotproject in Rotterdam en Den Haag uitgevoerd.
Voor de periode 2014–2020 overweegt landsdeel West, in lijn met de «smart specialisation strategy», een deel van de EFRO-middelen door middel van financieringsinstrumenten in te zetten. Momenteel worden hiertoe diverse ex-ante onderzoeken uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken wordt het gebruik van financieringsinstrumenten nader bepaald.

Financiële instrumenten kunnen een goede manier zijn om investeringen in energiebesparing mogelijk te maken mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Zo mogen zij bijvoorbeeld niet marktverstorend werken.
Deelt het kabinet de noodzaak die de Europese Commissie verwoordt om aanvullende maatregelen te treffen, gericht op vermindering van het olieverbruik in de EU? Heeft het kabinet specifieke maatregelen voor ogen?

Europees beleid gericht op vermindering van de olievraag wordt door de regering ondersteund. Uit de Nationale Energieverkenning 2014 (NEV) blijkt dat de totale olievraag stabiel is. De olievraag door transport is dalende door toenemende voertuigefficiency en de verwachte rol van elektrisch aangedreven voertuigen, terwijl de vraag naar olie als grondstof in industriële processen (bijvoorbeeld productie van plastics) nog toeneemt. Innovatie op dit terrein zal ertoe moeten leiden dat de olievraag ook bij industriële processen in het komende decennium kan verminderen. Vanwege de sterke internationale oriëntering van deze industrieën is bij uitstek Europees beleid hierbij van belang. In het kader van het Energieakkoord is afgesproken om een integrale visie en een actieplan met alle betrokken belanghebbenden op te stellen voor de verduurzaming van de brandstofmix voor transport. Medio 2015 zullen deze in het kader van het Energieakkoord worden besproken, waarna de Tweede Kamer zal worden geïnformeerd.

De leden van de D66-fractie vragen naar de voortgang van de implementatie en handhaving van het derde energiepakket in Nederland en in hoeverre de ontvlechting en de onafhankelijkheid van regelgevende instanties is doorgevoerd.

Nederland heeft het derde energiepakket volledig geïmplementeerd. De onafhankelijkheid van de toezichthouder bij de uitvoering van door de Europese richtlijnen en verordeningen aan de toezichthouder toegekende taken, is geborgd. Wat betreft de ontvlechting van de netwerken ten opzichte van productie en levering van energiebedrijven heeft Nederland al voor de totstandkoming van het derde pakket gekozen voor een wettelijke verplichting tot volledige eigendomsontvlechting.
De Commissie zet een nieuwe strategie voor onderzoek en innovatie centraal binnen de Energie Unie. Zij pleit voor een nieuwe Europese energie O&I-aanpak die de omvorming van het energiesysteem kan versnellen. Bij het opstellen van een dergelijke aanpak zullen alle lidstaten betrokken worden. Welke prioriteiten heeft Nederland binnen het opstellen van een nieuwe strategie voor onderzoek en innovatie?

Onderzoek en innovatie zijn essentieel voor de transitie naar een duurzaam energiesysteem. Versterkte Europese inzet en samenwerking op dit vlak zorgt voor een meer kosteneffectieve inzet van middelen. Nederland ondersteunt dan ook de plannen van de Commissie en is positief over de centrale rol voor het energiesysteem en de consument. De nieuwe strategie zou er wat Nederland betreft voor moeten zorgen dat de onderzoeks- en innovatieagenda's van de Europese Unie en de lidstaten afzonderlijk daadwerkelijk worden gecombineerd en afgestemd en dat de industrie en de onderzoek- en kennisinstellingen effectief aan elkaar worden gelinkt. De focus dient ook wat Nederland betreft te liggen op vier prioriteiten: hernieuwbare energie, versterken van de positie van eindafnemers, energie efficiëntie en duurzamer vervoer. Innovaties op het gebied van financiering en sociale acceptatie van technologieën vergen daarnaast ook aandacht. Nederland steunt de aanpak van de Commissie om ook in te gaan op innovatie in koolstofarme technologieën. Nederland moedigt de Commissie aan verder te gaan met de strategievorming over de rol van alle energiedragers in de energietransitie. Bovendien zet

Nederland in op het bevorderen van de financiering van CCS-demonstratieprojecten.

Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van GroenLinks-fractie vragen of de regering de mening deelt dat ten aanzien van energie-efficiency meer en nieuwe maatregelen nodig zijn, aanvullend op bestaande afspraken. Zet de regering in op extra maatregelen in Europees verband?

De regering heeft tijdens de Europese Raad van 23 en 24 oktober 2014 ingezet op een energiebesparingscijfer van 30% in 2030. De uitkomst van de Europese Raad leidde echter tot een indicatief besparingspercentage van 27% zonder directe doorvertaling daarvan naar lidstaten.
De regering is van mening dat stappen om binnen Europa tot meer energiebesparing te komen van belang zijn en kan daarom leven met de in Europees verband gekozen inzet daartoe. In een aantal, voornamelijk Oost-Europese lidstaten, kan de energie efficiëntie fors worden verhoogd tegen lagere kosten. De Europese inzet zal zich daarom primair op die lidstaten moeten richten. Nederland zet zich in op een verdere vermindering van het energieverbruik zoals verwoord in het Energieakkoord en levert via het Energieakkoord reeds een extra bijdrage aan de Europese beleidsinzet. De inspanning die Nederland verder in de periode 2021–2030 moet plegen ten aanzien van een nog vast te stellen doel voor de reductie van broeikasgassen binnen de niet-ETS sectoren zal een extra inspanning op het gebied van energiebesparing vergen.

Een koolstofarme energiemix is een van de pijlers van de Energie Unie. De leden van de GroenLinks-fractie verwachten op dit onderdeel extra inzet voor duurzame energie. Ook op dit gebied ontbreken nieuwe maatregelen. Toch streeft de voorzitter van de Europese Commissie, de heer Juncker, naar behoud van de eerste plaats van Europa waar het duurzame energie betreft. Deze leden vragen hoe deze ambitie verenigbaar is met het ontbreken van nieuwe maatregelen en extra inzet. Zij ontvangen graag de reactie van de regering hierop. Zal de regering zich hard maken voor extra inzet op duurzame energie in Europees verband?

De Energie Unie zet wel degelijk in op extra inzet voor hernieuwbare energie. In de Europese Raad van oktober 2014 is afgesproken dat de Europese Unie zich in de periode van 2020 tot 2030 committeert aan een bindend Europees doel van 27% hernieuwbare energie in 2030. Het belang van deze inzet is opnieuw benoemd in de mededeling over de Energie Unie, waarin de Commissie aankondigt in 2016- 2017 met wetgeving te komen op het gebied van hernieuwbare energie, inclusief Europese regels voor de duurzaamheid van biomassa en biobrandstoffen.

De leden van de GroenLinks-fractie missen voorstellen om het gebruik van kolen tegen te gaan en vragen de regering om zich hiervoor in Europa in te zetten. Wil de regering zich hiervoor hard maken?

De ambitie van de regering is een duurzame energievoorziening in 2050. Dit wordt onder meer vormgegeven door randvoorwaarden te stellen aan de productie van elektriciteit door het Europese emissiehandelssysteem (ETS). De regering zet zich in voor een beter functionerend ETS-systeem. Een hogere CO_2-prijs zal een prijsverhogend effect hebben op kolen en zal kolencentrales voor marktpartijen minder aantrekkelijk maken om in (blijven) investeren. Het ETS stuurt aan op een reductie van minimaal 80% van CO_2-uitstoot in 2050. Kortom, door veranderende marktomstandig-

heden zal de plek die kolencentrales in de energievoorziening over 30 jaar innemen, fundamenteel veranderen.
Verder heeft de Commissie een voorstel gedaan voor herziening van de richtlijn industriële emissies, waarin de zogenoemde beste beschikbare technieken voor kolencentrales worden aangescherpt. Als deze richtlijn wordt aangenomen, dienen de exploitanten van kolencentrales in Europa binnen vier jaar te zorgen dat hun installaties voldoen aan de herziene, beste beschikbare technieken. Naar verwachting passen alle Nederlandse kolencentrales de door Europa erkende beste beschikbare technieken toe. Elders in Europa is dat waarschijnlijk niet het geval. Wel moet worden opgemerkt dat er, zoals al eerder aan de Tweede Kamer werd gemeld, op dit moment geen politiek draagvlak in Europa bestaat om de erkende beste beschikbare technieken nog verder aan te scherpen dan momenteel wordt voorgesteld.

De Commissie pleit voor een strategie van «Waste to Energy», ofwel energiewinning uit de verbranding van afval. Tegelijkertijd heeft de Commissie de plannen voor versterking van de circulaire economie ingetrokken. Het plan voor wetgeving die recycling zou bevorderen, met onder meer een recycledoelstelling, is ingetrokken. De leden van de GroenLinks-fractie vrezen dat hiermee de inzet op het recyclen en bewerkstelligen van een circulaire economie van tafel zijn, en dat de inzet op afvalverbranding (en dus niet recyclen) prioriteit krijgt. Deelt de regering deze analyse? Zal de regering zich hiertegen verzetten, en zich hard maken voor versterking van recycling en een circulaire economie?

De Commissie heeft aangekondigd dat zij eind 2015 een breder en ambitieuzer plan voor een circulaire economie in Europa presenteert. De regering deelt de analyse van de leden van de GroenLinks-fractie dan ook niet.
De regering maakt zich hard voor versterking van recycling en een circulaire economie zowel op nationaal niveau (via het programma Van Afval Naar Grondstof) als op Europees niveau (Kamerstukken 2014–2015, 33 043 nr. 36). Belangrijk uitgangspunt is een geïntegreerde aanpak van de Commissie op het terrein van circulaire economie, grondstofvoorzieningszekerheid en efficiënt gebruik van hulpbronnen. De regering ondersteunt dan ook de inzet van de Commissie om meer synergie tot stand te brengen tussen energiebeleid en het beleid voor grondstoffen/circulaire economie. Een mededeling betreffende energie uit afval past daarbij.
Voor de transitie naar een circulaire economie moet in eerste instantie worden ingezet op afvalpreventie, hergebruik en recycling. Maar zolang er niet-recyclebaar afval ontstaat, is het juist milieuverantwoord om energie uit afval terug te winnen in plaats van het afval te storten of te verbranden zonder energieterugwinning, wat elders in Europa nog veel gebeurt. Wel is het verstandig dit slim te doen door de restcapaciteit van bestaande afvalenergiecentrales te benutten en er voor te zorgen dat de warmtevoorziening niet afhankelijk wordt van de verbranding van afval. Dit past in de warmtevisie waarover uw kamer onlangs is geïnformeerd.
De regering werkt momenteel samen met de sector aan een toekomstvisie voor de verbrandingssector die tevens de basis zal vormen voor de Nederlandse positie in Europa. De verwachting is dat deze visie onderdeel zal zijn van het derde Landelijk AfvalbeheerPlan.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe de regering er tegenaan kijkt of levering van gas door Rusland, maar ook Turkmenistan en Azerbeidzjan aan Europa, betrouwbaar en wenselijk is als diversificatie van gastoevoer aan de Unie.

Diversificatie van energiebronnen, aanvoerroutes en aanbieders draagt samen bij aan de voorzieningszekerheid en aan de vermindering van afhankelijkheid van één leverancier. Om die reden onderzoekt de Commissie welke andere aanbieders dan de huidige gas aan Europa kunnen leveren. Op voorhand worden daarbij geen landen uitgesloten. De regering wacht nadere voorstellen van de Commissie af om te kunnen beoordelen of deze daadwerkelijk bijdragen aan de gewenste vermindering van de importafhankelijkheid van Europa van één grote aanbieder.

In uw brief van 12 februari jl. geeft u aan dat Nederland geen voorstander is van gezamenlijke inkoopmechanismen, omdat dit marktwerking zal verminderen. Acht de regering het, waar het de inkoop van gas betreft, niet van belang dat gezamenlijke inkoop door de EU wordt gedaan, zodat verschillende lidstaten zich niet uit elkaar laten spelen door de contracten die de Russische regering bij voorkeur bilateraal afsluit?

Ik verwijs voor het antwoord op deze vraag naar mijn antwoord op de eerste vraag van de leden van de PvdA-fractie. In aanvulling daarop merk ik op dat gas niet wordt ingekocht door lidstaten. In de EU vindt de inkoop van gas plaats door bedrijven waarvan het overgrote deel niet of slechts in beperkte mate aan een overheid is verbonden. Daarbij «bedienen» de grote inkopende bedrijven vaak afnemers in meerdere lidstaten.

De leden van de GroenLinks-fractie vroegen hoe de regering aankijkt tegen het versneld aanleggen van een Europees «smart grid» met financiële steun vanuit de EU en de lidstaten en of de regering het denkbaar acht dat dit «smart grid» tot stand komt zonder financiële ondersteuning van de EU en de Lidstaten.

De term «smart grid» is een verzamelterm die verschillend wordt ingevuld. In algemene zin kan worden gesproken over ICT-gerelateerde innovaties op en rondom de energie-infrastructuur waarmee energiestromen beter kunnen worden gemeten en gestuurd. Ook kan het betrekking hebben op het sturen van de opwek en afname (vraagflexibiliteit) van energie van de elektriciteitsnetten.
Nederland vindt het belangrijk te benadrukken dat marktpartijen primair verantwoordelijk zijn voor investeringen in infrastructuur en de financiering daarvan. Deze investeringen kunnen worden terugverdiend via de gereguleerde tarieven. Publieke middelen kunnen alleen aan infrastructuurprojecten worden toegewezen die niet op marktconforme wijze rendabel te krijgen zijn. Met betrekking tot «smart grids» kan in algemene zin worden gesteld dat netbeheerders verantwoordelijk zijn voor investeringen in de netten, en marktpartijen voor specifieke intelligente toepassingen rondom de netten. Het is van belang dat deze partijen in de verschillende lidstaten van elkaar leren bij het ontwikkelen en toepassen van slimme oplossingen, en dat standaardisering plaatsvindt.

De leden van de GroenLinks-fractie willen weten of de regering bereid is zich uit te spreken tegen financiële steun door lidstaten en de EU aan nieuwe kerncentrales.

In een aantal lidstaten is kernenergie een belangrijk onderdeel van de nationale energievoorziening. De regering wil niet treden in het recht van lidstaten om zelf de nationale energiemix te bepalen zoals vastgelegd in artikel 194 van het verdrag van de Europese Unie. De regering zal zich daarom niet mengen in door lidstaten geformuleerd beleid ten aanzien van kernenergie of eventuele financiële steun aan kernenergie. Wel dient financiële steun te voldoen aan bestaande Europese regels, zoals het staatssteunkader.

De leden van de GroenLinks-fractie vinden de uitwerking van de pijler «een koolstofarmere energiemix/economie» erg mager. Naast het gebrek aan extra inzet op duurzame energie en energie-efficiëntie, stellen de leden vast dat de Commissie wederom een beter functionerend ETS-systeem belooft, maar niet op korte termijn extra maatregelen neemt. Deze leden vragen de regering extra inzet voor een snellere verbetering van het functioneren van het ETS systeem. Waarom is de regering niet bereid zich hard te maken voor aanpassingen in 2017? Hoe langer er gewacht wordt, hoe groter het overschot aan uitstootrechten zal zijn. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zetten in op snelle start van het MSR. Is de regering bereid zich aan hun zijde te scharen?

De regering is voorstander van een snelle start van de marktstabiliteitsreserve en heeft – evenals Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk – een verklaring van de «Green Growth Group» gesteund waarin dit wordt bepleit. Daarnaast wil de regering de marktstabiliteitsreserve effectiever maken. Dit kan door een snelle invoering van de marktstabiliteitsreserve, directe opname van gebackloade emissierechten, directe opvang in de marktstabiliteitsreserve van «ongebruikte emissierechten» bedoeld voor carbon leakage bescherming en aanpassing van de veilingkalender direct na publicatie van de omvang van het overschot. Ondanks dat Nederland zich inzet voor snelle invoering van de marktstabiliteitsreserve, is er op dit moment in de Raad een blokkerende minderheid tegen eerdere inwerkingtreding.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen naar de opvatting van de regering over de zogenoemde «unallocated allowances» en of de regering het eens is met deze leden dat deze geschrapt moeten worden, en niet in het Market Stability Reserve moeten worden geplaatst.

Het schrappen van deze rechten is wat de regering betreft op dit moment niet aan de orde. Tegelijkertijd ziet de regering graag dat deze rechten de komende jaren niet op de markt komen. De regering wil daarom de mogelijkheid openhouden een deel van de «ongebruikte emissierechten» in te zetten voor structurele versterking van het ETS na 2020.